

De Gemeenschap – De Shakespeare Club

BROEIERIGE MENGSELS

Koningin Christina heeft het niet getroffen: allebei haar kinderen zijn homo. De voortzetting van de dynastie hangt aan een zijden draadje en in Shakespeareaanse volzinnen beklagen de personages in dit paleisdrama zich over hun akelige lot. ‘Ik ben prinses omdat ik dat nu eenmaal ben, niet omdat ik ’t zelf heb gewild,’ aldus een van hen. Waarna de overige acteurs in opstand komen tegen de nét iets te goed ingeleefde homohaar van degene die de koningin speelt. Het door recensenten met sterren overladen *De Shakespeare Club* van De Gemeenschap is namelijk een toneelstuk-in-een-toneelstuk, waarin elke geheime bodem weer een nieuwe verbergt.

‘We wilden een voorstelling maken die op vele manieren gaat over dubbelheid,’ vertelt schrijver Rob de Graaf. ‘Verschillende seksuele identiteiten moesten in conflict raken met elkaar, maar ook met zichzelf. Tegelijkertijd wilden we het hebben over de verschillende rollen die iemand in het leven kan spelen en de posities die een mens kan hebben naargelang de omstandigheden veranderen. Zo wilden we onze vraagtekens zetten bij de grenzen van solidariteit, groepsvorming en uitsluiting.’

Regisseur Roy Peters: ‘Toen we gingen nadenken over de vorm, zei ik meteen dat ik sinds onze voorstelling *Colombina* enorm veel zin had om me nog een keer aan zo’n Shakespeareaans koningsdrama te wagen. Tegelijkertijd zat ik nog in mijn hoofd met *Stand Up, Lie Down*, een voorstelling over standuppers waarin homoseksualiteit centraal stond. Ook daar zat nog zo veel in waarover wij niet uitgesproken raakten. In feite is dit een voortzetting van die twee voorstellingen. Zodra we die uitgangspunten helder hadden, kwam de titel *De Shakespeare Club* als vanzelf. Onder die naam ontstond kort na de Tweede Wereldoorlog een clandestiene vereniging voor homo’s, die we tegenwoordig kennen als het COC.’

Geen geschiedenisles

‘Sommige mensen denken vanwege deze titel dat de voorstelling over de jaren ’40 of ’50 gaat,’ zegt acteur Floyd Koster, die de rol van prins Espin én van acteur Floyd op zich neemt. ‘Maar voor mij gaat het juist heel erg over de wereld van nu. En niet alleen voor mij, geloof ik. Het verborgen houden van je identiteit, dat is iets wat in al onze levens speelt of heeft gespeeld.’

Peters: ‘De voorstelling is op geen enkele manier een geschiedenisles, maar het gaat wel het besmukte leven van een homoseksueel in een wereld waarin dat eigenlijk niet geoorloofd is. Een wereld waarin je niet mag zijn wie je bent en dus maar de rol aanneemt van wie je geacht wordt te zijn. Natuurlijk, ieder mens heeft dat op een bepaalde manier, maar homo’s zijn daarin gespecialiseerd. Zij krijgen onherroepelijk te maken met het moment waarop ze beseffen dat ze anders zijn. Een hetero zoekt en worstelt ook, maar die komt uiteindelijk tot de ontdekking dat de dingen die hij of zij voelt kloppen met hoe ze volgens de maatschappij zouden moeten zijn.’

Koster: ‘Iedere homo moet tijdens zijn of haar leven eerst iets in zichzelf herkennen en daarna ook nog eens de stap maken om het te vertellen aan de buitenwereld. Dat proces is

verwarrend, kwetsbaar en eng. Misschien blijven homo's daarom hun hele leven lang wel zoekend. "Ja en nee – zo ben ik," zegt mijn personage ergens in het begin. "Ik ben van dit en dat en de gematigde nuance en overal zit wel iets in."

De Graaf: 'De voorstelling is zeker geen statement, het toont vooral wat ons verbaast en fascineert. De personages zijn broeierige mengsels van botsende karakters die zoeken en dwalen, en dat op volle kracht. Ik hou van personages die heel hard iets roepen, en daarna op even heftige toon iets volstrekt anders beweren.'

Koster: 'Ik ben heel blij dat De Gemeenschap dit soort thema's op het podium brengt, dat gebeurt nog erg weinig. En dat dan ook nog eens in deze vorm. Een paleisdrama, maar dan in de taal van Rob: kut en shit en fuck, terwijl je in Shakespeareaanse volzinnen staat te praten én gelijk ook maar even een hoop taboes openbreekt. Hoe zegt Tessa dat? "*Fuck it* en laat mij lekker tot de uitzondering behoren. Wij gaan niet om aanvaarding bedelen – de wereld moet zelf inzien dat 'normaal' een woord is dat geen waarde heeft.'"

Uitsluiting

De Graaf: 'In onze wereld bestaat er niet zoiets als "normaal". In de voorstelling die gespeeld wordt is de homo de uitzondering, maar in het theatergezelschap is de hetero juist de minderheid. En die heeft het niet per se heel makkelijk.'

Peters: 'We werpen de vraag op hoe tolerant de homo eigenlijk is tegenover de hetero. Het is soms pijnlijk om te beseffen, maar ik merk dat intolerantie onafhankelijk is van seksuele geaardheid. Je zou denken dat degene die weet hoe het is om een minderheid te zijn zelf iets coulanter is, maar dat is dus niet zo.'

De Graaf: 'Het zou hovaardig zijn om te beweren dat homo's vrij zijn van dat soort lelijkheid. Homo's zijn onderling gewoon net zo benepen als hetero's. Eén van onze personages zegt: "Je kunt geen groep hebben zonder uitsluiting". Zo werkt dat nu eenmaal, de beste lijm voor groepen is uitsluiting. Mensen zien de ander graag als minderwaardig, zodat zij zelf meer kunnen zijn.'

Peters: 'Ieder mens is uiteindelijk even vreselijk. Ik ook. Ik zit vol met irrationele gedachtes. Er zijn momenten dat ik zweer dat ik nóóit meer met vrouwen wil werken, of nóóit meer met hetero's. Gelukkig weet ik dat soort gedachtes gauw te relativiseren, maar ze zijn er wel. Ik vrees dat het voor een mens onmogelijk is om een béter mens te worden, maar je kunt wel je slechte kanten onderkennen en die proberen te beheersen.'

De Graaf: 'Theatermaken geldt voor mij als een tonicum voor het bewustzijn. Het dwingt je tot nadenken over wat je daarvoor voor vanzelfsprekend aannam. Door deze keer een stuk te schrijven over solidariteit ben ik dat meer en meer gaan bevragen. Ik ben pedant genoeg om te denken dat het zin heeft om die gedachtes te delen. De eeuwige vraag van een theatermaker is wat je nu wezenlijk kunt veranderen in de wereld om je heen, maar ik wens te geloven dat er meer mogelijk is dan je soms misschien denkt. Eén zin uit dit stuk zegt dat voor mij vrij kernachtig – met excuses voor mijn lelijke nep-shakespeare – "Uiteindelijk zal ook de grootste, de ongenaakbaarste boom anders groeien doordat wij de aarde hebben omgewoeld". Ik geloof daarin. Kleine stappen zijn ook stappen.'

Tekst: Oscar Kocken